

ОЛЕКСАНДРА САВЧЕНКО

(Київ)

**ПРО ЧИННИКИ ОПТИМІЗАЦІЇ
(рецензія на монографію А. М. Бойко
«Упровадження педагогічної інноватики
в практику виховання»)**

Малодослідженою та недостатньо висвітленою у науковій літературі залишається проблема впровадження, хоч належить до пріоритетних у педагогічній теорії та практиці. Тому праця доктора педагогічних наук, члена-кореспондента НАПН України Алли Бойко заслуговує на особливу увагу, тим більше, що в ній відображено результати тривалого теоретико-експериментального дослідження (Бойко А. М. Упровадження педагогічної інноватики в практику виховання: монографія / А. М. Бойко. – Полтава; ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2011. – 384 с.).

Відзначимо вдалий підхід автора до розкриття цієї багатоаспектної проблеми: змістовна теоретична частина доповнюється цікавими технологічними додатками. У першому розділі «Методологічні засади проблеми впровадження педагогічної інноватики в практику виховання» А. М. Бойко дає обґрунтоване визначення феномену впровадження: це «спеціально організована й систематична суб'єкт-суб'єктна діяльність, що відбувається як процес, спрямований на удосконалення педагогічної практики на основі інновацій (нових досягнень педагогічної науки, педагогічних технологій), які втілюються і виявляються у ціннісних орієнтирах, піднесенні вихованості, якості навченості учнів, сприяють підвищенню професійних компетентностей педагогів».

Дослідниця стверджує, що «шкільна практика первинна по відношенню до педагогічної теорії тому, що вона є формою відображення реальної дійсності, виступає основою і критерієм наукових теоретичних пошуків. Ось чому вченому належить постійно вивчати педагогічну практику, відчувати потреби і зміни, які в ній відбуваються, а вчителів – вдосконалювати свою практичну діяльність на основі нових досягнень педагогічної науки».

Розкриваються загальні причини недостатнього впливу педагогічної науки на практику, головними серед яких є наукова необґрунтованість процесу впровадження і неврахування специфіки різних видів упровадження – нормативного, ініціативного, вибіркового, а також прямого (безпосереднього) та побічного (опосередкованого).

А. М. Бойко правильно зауважує, що повної єдності педагогічної теорії й шкільної практики досягти майже неможливо. Найважливішим чинником оптимізації їхнього взаємозв'язку є упровадження досягнень науки, технологій і візрцевого досвіду. Практична діяльність може бути успішною відповідати потребам сучасного розвитку суспільства тією мірою, якою педагоги, використовуючи накопичений раніше досвід, щоразу шляхом упровадження приводять його у відповідність до нових досягнень науки. Автор визначає такі вимоги до впровадження: цей процес має бути обов'язковим, цілеспрямованим, систематичним і керованим; важливою ланкою впровадження є підбір на науковій основі його об'єкта; ефективність упровадження залежить від підготовленості педагогічного колективу, глибокого

вивчення об'єкта впровадження; впровадження передбачає відмову педагогічного менеджменту від адміністративно-функціональної системи управління; об'єкт упровадження для його оперативного використання необхідно представляти у комплексі науково-методичних розробок.

Зацікавленість викликає опис специфіки співвідношення педагогічної теорії і практики в сучасних умовах комплексної модернізації освіти. В монографії охарактеризовано педагогічні праці, що здійснюють значний вплив на удосконалення практики, роботу з упровадження Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Педагогічного музею України та інших установ НАПН України.

У книзі зазначено, причини, які гальмують упровадження, мають місце як у сфері науки, так і у сфері практичної діяльності, оскільки впровадження інноватики залежить від продуктивності науки й організаційних зусиль його суб'єктів. Вкажемо такі причини: недостатньо розроблений педагогічний менеджмент щодо впровадження науково-практичних інновацій; недостатня поінформованість значної кількості практичних працівників про досягнення педагогічної науки і досвіду; відсутність організованості, систематичності й послідовності в роботі з упровадження; випадковість і стихійність у виборі навчальними закладами об'єктів упровадження; недостатня допомога керівних і методичних органів учителям; байдужість багатьох учених до проблеми впровадження, відсутність достатньої інформації щодо нових концепцій, ідей, технологій тощо.

З погляду автора, головне, що стримує впровадження в умовах небувалого зростання потоку нової педагогічної інформації і масової творчості вчителів, – це відсутність науково обґрунтованого процесу впровадження і невизначеність критеріїв оцінювання та відбору інноватики для впровадження в практику.

Слушно порушено питання про сутність нового в педагогічній теорії і практиці, з огляду на лавиноподібне зростання обсягів інформації. Варто у зв'язку з цим розрізнити нове лише за хронологією й нове за своєю сутністю. У монографії доводиться, що в процесі свого розвитку «нове» і «старе» перебувають у діалектичному взаємозв'язку. Поява нового є вирішенням відомих суперечностей і початком нових.

Зазначено, що в інноваційному русі, який наближає теоретичні пошуки до практики, для оптимізації їхнього співвідношення потрібне розуміння необхідності ознайомлення з працями видатних дослідників минулого для теоретичного і практичного вирішення саме сучасних завдань, адже вони актуальні за своєю суттю.

Важливим для вчених і учителів є обґрунтування у другому розділі монографії критеріїв відбору інновацій для впровадження в практику, які зорієнтовані на забезпечення системності цього процесу. Це такі критерії: 1. Актуальність. 2. Відповідність потребам часу. 3. Гуманність. 4. Спрямованість на особистість дитини. 5. Готовність інноватики до впровадження. 6. Методична підготовленість педагогів до впровадження. 7. Наступність із використанням накопиченого раніше досвіду. 8. Цілісність. 9. Гармонізація. 10. Реальна перспективність результату.

А. М. Бойко розглядає упровадження як завершальний складник наукової роботи вченого з певної проблеми і як першу сходинку в багатоетапному процесі практичного використання інноватики. Систематичне застосування нового забезпечує на практиці невинне зростання кваліфікації вчителя, перетворює впровадження в необхідний елемент педагогічного процесу. Для цього автор визначає методичний інструментарій процесу впровадження, зокрема доводить необхідність створення єдиного організаційного об'єднання, центру інновацій, де б усе напрацьоване в науці й досягнуте в практиці систе-матизувалось, порівнюва-

лось і оцінювалось. У кожному регіоні, на думку дослідниці, має бути при інституті післядипломної педагогічної освіти кабінет з упровадження, а при ньому – експертна група з відбору нового і методичного супроводу впровадження.

Автором обґрунтовано чотири етапи процесу впровадження, що має практичне і теоретичне значення: 1) пошуково-визначальний етап, коли здійснюється відбір та ознайомлення педагогів з об'єктом упровадження; 2) креативно-пізнавальний – упровадження відбувається на рівні теоретичного усвідомлення педагогами сутності нового; 3) технологічний; 4) результативно-завершальний, який характеризується масовим упровадженням.

Прикладна частина книги заслуговує особливої уваги. Чимало нового відкривають для себе і науковці, і практики, ознайомлюючись із досвідом Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, на базі якого успішно працює соціально-педагогічний комплекс на засадах різнорівневої взаємодії теорії і практики. Автор пропонує щодо цього вичерпні теоретичні розробки і нормативну документацію. Адже додатки містять методичні матеріали, підготовлені до впровадження, а саме: «А» Інноваційний науковий проект; Положення про науково-дослідний інститут педагогічної україністики; «Б» – Інноваційна модель навчально-виховної діяльності як педагогічна система – організація й функціонування соціально-педагогічних комплексів; «В» – Інноваційна тьюторська технологія; «Г» Авторська школа – інноваційна система (список літератури для ознайомлення й упровадження); «Д» – Інноваційні пошуки – школа майбутнього (новаторський взірцевий досвід – для ознайомлення й упровадження).

Переконані, що праця А. М. Бойко заслуговує на високу оцінку, ознайомлення з нею буде корисним для науковців, керівників шкіл, методистів, учителів.